

YÈRIA CHÉWA NÁI' I TÖK

EL CAZADOR QUE SE PERDIÓ DETRÁS DE LA DANTA

*Recopilado y Escrito en Bribri por: Franklin Morales**

Sibò kè kī i kiàne tò kòs ie'r íyök kī íyiwak ãmèät e' ujtélur wósuk é ishká'wē. E' kũekī ie' dör iujté yéät i kalépa ã tò ye'r a' ké i ajkónúk.

E' kũeki ètökicha tā èköl se' ditsö shkór nã' yulök kábata ã, ie' wā kua'böt mī i ujtó ie. Yèria dör nã' yulé éri kábata tsinet tā kè i kũ, ie'r i bikéitse tò ye' mĩke shütè kábata ã. Mìk ie' démī kámì tā ie' i sawè tò e' tã nã'dakòke. Ie'r i yulé tā ètò nã' ár dõã ie' yök, wòshà e' rø ie'r itke ikuàböt wa éri kè i du'wa ie, i túnemī. I tòtiemī ie'r ipé yènãka ès ie' shké dò elkè tā kè ipé wétã iã. E' yulök ie' wör chõè kãrikī, éjkè tā mĩk ie' ká sawè tā ie' detsã ká áie ã, ie'r i sawè tā é'rø tã nã' tso'wãie, e' shũã wé ie'r i ska'wëbitũ e' mo'tër wósuk. Tã èköl se' yëar nã' e' kapéyök. E'r akèkëpa Duwàlök, íyiwak ulitãnè bulú ènã i wák.

Yèria wò ã ñãlã tkörãè, kũekī ie' mĩã akèkëpa ñè' ichàkòk tò wè ñãlã àtè. Éri Duwàlök dör ie' iütè tò ye' apànũ às ye' dör ye' íyiwak kapeyö kèwè e' ukòki s-kã apàkò.

Se' ditsö dör i sawè tò tã nã' tso'. Kòs e' wa sulüè wër pônãmī, séjkã ie' yök, ãñies wé kapéyök i wák tso' e'. Éri e'tã i wák ujtöke tā itsé irir. Éjkè mĩk i kapéyãnã tā Duwàlök dör ie' ã i che Ire' s-rø kãpakök, éri s-mĩke ye' ù ã.

Yèria mĩã ie' tã tkörø ie' ù ã. Etkue itër e' ã ie' tsémī Duwàlök dör, ie' ã wëshke che. Wës se' dör ãñi ã wëshke che ès. Duwàlök dör i kalépa ã i che tò Kula' tsúbitũ sèe a' dör kayöla ã. Yèria dör i tsé tò ès Duwàlök dör se' ditsöwø kie. Duwàlök kalépa wã ie' ã tsawì débitũ kula' ie. E' che Duwàlök dör ie' ã tò e' kī be' e'tkøkã.

Éri mĩk ie' ètkeka i kī tã tsawì ducharke ie' dikĩã, sawè Duwàlök dör ie' dör i che kètkek a' dör kula' ské tsúbitũ kayöla ã. I kalépa wã i ské débitũ, éri e' èt dör kuè; e' kè dichán ie' dikĩã. Ukòkī Duwàlök dör ie' shkéñè tò a' dör ì wèrkè e' ajkáchø kayöla ã.

Se'r i sawè tā yì tã akèkëpa ujtöke e' wákpa dör wës se' ès. E'pa dör ie' tié. Yèria i sawè tā chkø dör íyiwak kãñiru ése chkà. Katé ie'r, ukòkī ie' i sawè tā kã tawírke tā ie' débitũ kã nã. Éjkè akèkëpa

* Franklin Morales. Costarricense. Maestro Bribri del clan Mèkichawak.

Duwàlök dör ie' ā i che tö iē s-kápàkòke!
 Èri ie'r iütē be' i sǎu a' akèkèpa tö ye' kī
 kátawírke kè ye' dòkmīnē ye' ù ā!
 E'rō ie' iütē Duwàlök dör àu be' kē
 mīnēnē bet dör wéjkē ye'r be' ā i che éjkē.
 Kūékī be' kàwötā sēnūk ye' ù ā.
 Yèria dör i che kè idē wès ye' sérke be' sǎ.
 Duwàlök dör ie' ā i che tö be' kàwötā ye' ā
 ichökka tö wès be' débitū iē ye' sǎ. E' wès
 be' chōwa? Itök? ; Ye' ā ichó!
 Duwàlök dör ie' ā i che be' kè wā ye'
 íyiwak shkǎñēbitū? Ì kuék ye'r i sawē
 tö mīk ye' íyiwak débitū shkǎrlule e'
 māwēwā ye' wák dör ukòkī kāmī tā be'
 débitū ì tòki.
 Yèria dör i che tö ye' e' irir.
 Duwàlök ie' ā i che ès a' shkör ye' íyiwak
 ulitānē shkǎūk tā a'r ye' kī kànē āmēkǎ
 i bua'ūk, i kapéyök, ye' kè i kapéye tā i
 da' dawōwā. E' kūékī mīk a' kī ye' íyiwak
 kiānā e'tā e'tō è a' kè i ujtòkkuā éri ujtōwā
 ie, kè shkáwarbitū e'tā kè idē wès.
 Wósūk Duwàlök dör ie' ā i che e' kūék ye'
 kùnūpa sulùè ē'mā be' kè āmīnēnē, éri be'
 káwötā sēnūk dökā ká pàköl. Āñies be' kè
 káwötā shkók wé be' shka'k ē'rō èkòrla,
 mīk be' shka'k wérō tā be' dör ā i biyòchó.
 Yèria dör iüte èkèkè a'wa yō be' ā i che.
 Míká tawīnā tā Yèria itsè tö etkue ù tēr e'
 ā tāi pē'alárke. Ie' itsé tā pē' dör ichèke tö
 tséskula wé ì e' alà tsiru' è.
 Èri akèkèpa Duwàlök ē'kókekā i kipò ā pē'
 ñéjkē pa únūk tö a' kè úkyènūk ye' kùka.
 Duwàlök dör se' ā i che a kayóla be'
 kapa'kūā tā be' ē'tōwā tsīnēt ye' ár e'
 dikā.
 Ès Yèria i wamblé ie' ē'tewā Duwàlök ár i
 kipò ā e' dikā. Nāñèèè ie' itsè tā aknāmā
 alàrkewā, ujtè etkè chèke irirdàk, ì alàr
 tsiru' è. Yèria ēn ā iānā tö se' kie aknāmā
 dör tsiru'.
 Buléñákkī tsálī tā ká tawīnā tā mīk ká dé
 élkè tā ískī Duwàlök ù o'mīk elka dipa'

térka. E' wì ā ì ujtòke se' awápa biyòbalò
 ie. Èri Duwàlök dör iütèke, ie' ujtòke tö
 itkér ye' sǎ. E' dör Yèria e' yàmīpa e' tso'
 ie' i tòyulök tö ie' tso' iā tsé'kǎ. E' iütèke
 akèkèpa Duwàlök dör tö Kayóla tso'
 tsé'kǎ, a' kī i kiānānē e'tā a' káwötā ye' ā i
 kèwō kiökà, wà dör tö tāi ye' r ie' ajkónē.
 Èri a' kēnē i apánūk wéjke ye' r ie' ébitū
 éjkē e'rō ká pàköl a' kè i apánūk.
 Kós nāñéwe tkòke tā se'r itsè tā s-yàmīpa
 tso' ie' ichàkòk akèkèpa Duwàlök ā. Mīk
 dīwō ēnā ká pàköl yéāt Duwàlök dör e'
 dé éjke tā ie' r se' ā i che ire' be' dómīnē
 be' ù ā, éri mīk ye' r be' ā i che tö wéshà
 ñālā dör e' shà be' dakówā, be' kè kànē
 kǎ sǎūknē ye' ù ajkēn be' kè shkók éttamē
 èmē.
 Wósūk ie' ā Duwàlök dör i chebitū tö be'
 kè kawōta be' sēnā ye' kA ēnā ye' ù ā e'
 apàkòkka bet mīk be' démī e' tā. Be' ēn ā i
 apàkak e'ta be' kè i chòk éri mīk be' kī ká
 dé pàköl éjkē be' kè i-apàkòk. Èri be' ke
 i chòk tö ì kūék kè sháwötā íyiwak shkǎ'
 ūkmī.
 Wéshke Yèria yàmīpa ēn ā iānā kūékī tö yì
 sǎ Yèria bakdē. E' kūék mīk Duwàlök dör
 ie' ā i yē' barökönē tā bet tā ie' démi wē ie'
 ñālā ànā ie' ēn ā e' shà. Ukòkī wès ie' ā i
 yènēbitū ès ie' r i apàka. Ie' sēnē ká pàköl
 éjkē ie' ànā i yàmīpa ā i apàkòk. Ie' r i yē'
 tö wès ie' chéwa nǎi' itök, yì sa ie' démī,
 ímā e' r ie' ā i yē, i chká kata' ie' r. Āñies
 kula' wése kī ie' etkē ēnā ímā pē' alárke
 nāñéwe ta ēnā ímā ie' apaut íyiwak bulú
 dör. Éskapē ie' r i yē tö kós íyiwak tso'
 akèkèpa Duwàlök wā. Yèria í' bǎts wès ie'
 i yènē ès, e' kūék ie' kè dē wès. E' bitámik
 se' wā i siwé ujchen tö íyiwak wák tà,
 káwötā dalò ie.